

D/2024/45/29 – ISBN 978 94 014 9927 9 – NUR 610

Vormgeving omslag: Paul Verrept

Vormgeving binnenwerk: Gert Degrande | De Witlofcompagnie

© Centrum voor Levende Talen & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediadivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag verveelvoudigd worden en/of
openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm,
of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Vaartkom 41 bus 01.02
3000 Leuven
België
www.lannoocampus.com

Postbus 23202
1100 DS Amsterdam
Nederland

CLT

CENTRUM VOOR
LEVENDE TALEN

ER IS ALTIJD EEN
REDE
OM BIJ TE LEREN

In
alle
talen

Waarom er altijd
een reden is
om een taal te leren

Lannoo
Campus

INHOUD

*In
alle
talen*
4

INLEIDING	7
PROLOOG Het volk van Sinear / Nicoleta Beraru	13
1. NIET VINKEN MAAR VONKEN	23
☞ Mensen worden zich pas bewust van hun talent als anderen er iets over zeggen / Luk Dewulf	35
2. TAAL VERBINDT, OF HOE JE LESSEN DIVERS KUNT KRUIDEN	41
☞ Wees onberispelijk in je woorden / Yassine Ouaich	53
3. HELDERE TAAL ALS ANTIDOTUM VOOR NEPNIEUWS	61
☞ Taal is de crème fraîche van cultuur / Rudi Vranckx	71
4. VAN KLANKEN NAAR LETTERS: HOE KRIJG JE EEN VREEMD GESCHRIFT ONDER DE KNIE?	81
☞ Taal is de brug tussen de mens en de samenleving waarin hij leeft / Mohamed Ridouani	91
5. JE WEG ZOEKEN ALS LEZER IN EEN VERANDERD LEESLANDSCHAP	101
☞ Hoe groter je taalplezier en -kennis, hoe groter je taalschat / Herlinda Vekemans	113

6. VAN TAALPRACTICA NAAR HYBRIDE EN VIRTUELE RUIMTEN	119
👉 Virtuele ervaringen worden relatief goedkoop, terwijl de echte exclusiever blijven / Marie Francine Moens	129
7. TAALREIZEN EN TAALBELEVING	139
👉 Ik ben mijn taal / Gabriel Ríos	145
8. OMARM MEERTALIGHEID	153
👉 Talen, met de paplepel mee / Annemie Struyf	163
9. MAKKELIJKER AAN DE HAAL MET TAAL	169
👉 Meertalige ministers laten zich het makkelijkst gelden / Mark Eyskens	181
10. TAALZORG EN ZORGTALENT: TWEE HANDEN OP EEN BUIK	189
👉 Taal kan deuren openen, maar ze ook sluiten / Kathleen Cools	197
11. LOST IN TRANSLATION	205
👉 Subtiliteiten vertellen veel, zo niet alles / Dirk De Wachter	213
EPILOOG Speak to the future / Bernadette Holmes	221
DANKWOORD	237
BRONNEN	239

// Ik ben een avonturier, klaar om een nieuwe wereld te verkennen.
Mijn rugzak zit vol opwinding, nieuwsgierigheid en een vleugje angst.
Dit koninkrijk is een onbekende wereld voor mij. In het begin was
het niet vriendelijk.
Mijn oren vingen vreemde noten op, zonder hun betekenis te begrijpen.
Mijn tong struikelde vaak over klanken zoals “r” en “l”.
Ik raakte verdwaald in dit koninkrijk, elke stap was een uitdaging.
Gelukkig ontmoette ik altijd vriendelijke gidsen. Sophie van Samenlezen,
Meike van Atlas, de leraren van het CLT. Zij wezen me de weg en moedigden me
aan. Op een dag brak het zonlicht door het donkere bos.
Mijn oren begrepen de betekenis van vreemde noten.
Mijn tong kon moeiteloos obstakels overwinnen.
Mijn hart werd veerkrachtiger en accepteerde tegenslagen.
Ik begon de wereld steeds beter te begrijpen, en de wereld behandelde
me steeds vriendelijker. Ik kon zelf een gesprek voeren
met deze wereld. // **WANG SHU**

INLEIDING

'NAUČIT SE NOVÝ JAZYK A ZÍSKAT NOVOU DUŠI.'

We starten dit boek graag met een Tsjechisch gezegde – leer een nieuwe taal en krijg een nieuwe ziel – waarin de kern vervat zit van alles waar het Centrum voor Levende Talen (CLT) voor staat. Leer een nieuwe taal en een nieuwe wereld gaat voor je open. Een nieuwe ik nestelt zich in je lijf en leden. Taal definiëert wie je bent, wat je doet, en hoe je in het leven staat.

Voor het Centrum voor Levende Talen is *In alle talen* een ode aan de taal, geïnspireerd door zijn vijftigjarige bestaan. Hier, en op zoveel andere plekken in de wereld, begint alles met taal. Taal vormt

de kern van ons begrip en onze communicatie. Ze is niet enkel de toegangspoort tot onze maatschappij, maar ze laat ons ook toe om in het hart van onze medemens te kijken. Was het niet Nelson Mandela die zei: 'If you talk to a man in a language he understands, that goes to his head. If you talk to him in his own language, that goes to his heart.' Taal opent deuren naar andere werelden, geeft je de kans om eerst te verdwalen in een nieuwe wereld, en er dan langzaam je weg in te vinden. Zoals door het dichtmazige netwerk van steegjes en straatjes van een zoek, waar je na veel rond dwalen, gissen en missen steeds meer

aha-belevingen ervaart. Het leren van een nieuwe taal verschaft mensen toegang tot plekken die anders voor altijd ontoegankelijk zouden blijven.

De titel van dit boek is een knipoog naar de uitdrukking ‘in alle staten zijn’. Enerzijds is het een verwijzing naar hoe onmisbaarder taal wordt. In een snel evoluerende wereld waarin de globalisering ervoor zorgt dat we op een dag tijd contact kunnen hebben met talloze verschillende culturen, wordt het steeds belangrijker om een taalkrachtige burger te zijn. De taal is daarbij een sleutel, soms een passe-partout, zowel voor de nieuwkomers in dit land, maar evengoed voor de Vlaming, de Belg, de Europeaan en de wereldburger, die dankzij het leren beheersen van een nieuwe taal volop deel kan uitmaken en kan participeren in wat de wereld te bieden heeft. En zelf zijn waardevolle bijdrage kan leveren.

In alle talen wil ook een passionele uitnodiging zijn om de kracht van de taal in al haar facetten, van klanken tot uitdrukkingen en de diepere betekenissen ervan te verkennen, en al doende essentiële vaardigheden – communicatieve competenties, kritische geletterdheid, creatief en probleemoplossend denken – te verwerven.

Een invitatie, ook, om open te staan en te genieten van taaldiversiteit. En laat *In alle talen* ook een verwijzing zijn naar het oude Bijbelse verhaal van de toren van Babel, waar mensen samenwerkten aan een gigantische toren tot God hen verstrooide en hun verschillende talen gaf. Maar anders dan te leiden tot een babylonische spraakverwarring, nodigt *In alle talen* uit tot een vereniging en versterking van de diversiteit. Tot het openen van werelden, ontmoetingen met ‘anders’ en ‘elders’ en tot begrijpen en begrepen worden.

In alle talen brengt verhalen van taallessers, taalleerders en experts buiten de taal, mensen uit diverse domeinen van de maatschappij die vrank en vrij delen waarom taal voor hen van onschatbare waarde is en hoe taal soms tot misverstanden leidt.

Alles weggeven zou een beetje lijken op spelbederf, maar we lichten hier graag een tipje van de sluier op. Wie komt er zoal aan het woord? We krijgen bijvoorbeeld een heel integere kijk op de evolutie van het Nederlands door éminence grise en ex-staatsman Mark Eyskens, die onder meer een lans breekt om de taal vooral minder geweld aan te doen en het Nederlands in ere te houden, ten behoeve van een heldere communicatie. Een gelijkaardig discours – het grote belang van duidelijke communicatie – vinden we bij twee VRT-journalisten en tv-makers, Rudi Vranckx en Anne-

mie Struyf, die elk voor hun vakgebied benadrukken hoe belangrijk het is – en soms van levensbelang – om mensen te kunnen benaderen in hun eigen taal. Al is het maar met een eenvoudig ‘hola’ of ‘selamat pagi’. Omdat het grenzen neerhaalt en harten openstelt. Tongen losmaakt, zelfs. En waar zouden we zijn zonder taalonderwijs? Of de aandacht die we moeten hebben om talent – talig of ander – te spotten en daarmee aan de slag te gaan? Luk Dewulf, pedagoog, talent- en burn-outcoach, vertelt gepassioneerd over hoe taal ‘werelden’ maakt en hoe woorden levens kunnen beïnvloeden. Tussen de getuigenissen door verweven we boeiende essays waarin het belang van het taalleren in de kijker gezet wordt. Hoe je taal kunt opslurpen als lettersoep en je je dankzij gedegen taalonderwijs en nieuwe methodieken een taal eigen kunt maken. In je eigen tempo. Hoe je steen voor steen je eigen

toren bouwt, met grammatica als cement en het dagelijkse leven als bouwsteen. Alles begint met taal. Met een ‘goeiedag, bonjour’ en een ‘dankjewel, tot ziens’ en de hele wereld die zich tussen die twee afspeelt.

Dirk De Wachter gunt ons een blik achter het behang en vertelt bevlogen over hoe levensnoodzakelijk taal is als het gaat om het benoemen van psychische kwetsbaarheden. Hoe kunnen we vertellen wat er in ons omgaat als we de woorden niet vinden of kennen? En in welke mate leidt de verruwing van de maatschappij – de scheldpartijen online – ertoe dat mensen zich steeds meer in zichzelf terugtrekken? Taal is wie je bent. Hoe je stapt, beweegt, hoe je ervaart bij het horen van je moedertaal als je al decennialang in een ander land woont. Gabriel Rios – Puerto Ricaanse roots met Gentse tongval – weet er alles

van. ‘Wie word je als je zo lang je moedertaal niet spreekt?’ vraagt hij zich af. Maak je een nieuwe identiteit, boven op je authentieke zelf?

Wie een nieuwe taal wil leren, laat het best een bad vollopen. Een waarin je baddert in nieuwe uitdrukkingen en je je afspoelt met woorden. Of je laat je betoveren door de internationaal vermaarde taalkundige Brian Tomlinson, die een aantal principes ontwikkelde om cursisten sneller woorden aan te leren, een methodiek waarvan ook het CLT gretig en dankbaar gebruikmaakt.

Ook Leuven burgemeester Mohamed Ridouani heeft een zeg in *In alle talen*. Uit eigen ervaring benadrukt hij het belang van de buurtwerking voor het aanleren van een nieuwe taal, omdat lang niet iedereen toegang heeft tot onderwijs of de drempels soms net iets te

hoog zijn. Hoe sneller je als niet-Nederlandstalige toegang krijgt tot de taal van de samenleving, hoe groter je mogelijkheden in die samenleving.

En wat doen we met de invloed van artificiële intelligentie, ChatGPT en consorten op de taal? Neemt de computer het over? Laten we ons binnen afzienbare tijd allemaal begeleiden door taal- en vertaalapps, misschien zelfs als implantaat? Over de evolutie van taalleren en het aandeel dat de digitalisering daarin speelt of zal spelen, is lang nog niet alles gezegd. Maar als we zien dat we op amper dertig jaar tijd in talenpractica van gedoe met cassettes naar een op maat gemaakte digitale leeromgeving geëvolueerd zijn, kan het niet anders of er staan het taalonderwijs nog heel wat boeiende omwentelingen te wachten. IT-expert Marie Francine Moens ontrafelt daarvoor de talige bits en bytes.

Een heel boeiende uiteenzetting en kijk op taalonderwijs krijgen we van Bernadette Holmes, ereprofessor aan het Instituut voor Onderwijs (IOE): ‘Er is niets belangrijker dan taalonderwijs. Die overtuiging is voor mij net zo fundamenteel als het belang dat aan STEM wordt toegekend. Voor mij is taalonderwijs absoluut een gelijkwaardige discipline.’ Daarmee zet ze de toon voor een bekljvend interview waarin ze onder andere focust op twee erg belangrijke Britse taalprojecten, Speak to the Future en Born Global. Over hoe de maatschappij de aanwezige taalschatten – in dit geval de inherente meertaligheid van het Britse taalonderwijs – fundamenteel moet valoriseren als meerwaarde in een wereld waarin de grenzen vervagen en mensen, net dankzij hun talenkennis, vrijwel overal aan het werk kunnen.

Of je nu een taalleerder bent, klaar om de wereld in te trekken – voor je stage, je studie, je werk of gewoon op reis – een taalleerkracht die de passie voor taal wil delen of gewoon iemand met een liefde voor mens en taal ... laat *In alle talen* vooral een inspiratie zijn.

In alle talen wil je met korte, losstaande verhalen, getuigenissen, taalleertips en -suggesties zin geven in het leren van ‘alle talen’.

Het volk
van
Sinear

NICOLETA BERARU

‘Ooit werd er op de hele aarde één enkele taal gesproken’, vertelt ons de mythe van Genesis. Die taal viel uiteen in een overvloed aan verschillende kleinere talen. Door hun hoogmoed om een toren te bouwen die tot aan de hemel kon reiken, werd het volk van Sinear door God gestraft. Na veel nadenken was Hij van mening dat deze ijdele mensen elkaar het best niet meer zouden begrijpen. Dus zaaide Zijne Hoogheid een immense spraakverwarring tussen hen. Sindsdien trachten Ethiopiërs en Japanners, Filipijnen en Belgen, Canadezen en Indiërs ... een manier te vinden om elkaar te begrijpen. Geen sinecure voor de mensheid, die de acht miljard nadert en zo’n zeventienduizend talen spreekt. Om nog maar te zwijgen over dialecten en taalvarianten.

Ik zal je een verhaal vertellen. Niet dat van de verloren zoon, maar van een verloren jonge vrouw. Ik ben een gepassioneerde reiziger. Dit jaar, in april, reisde ik naar het eiland Jeju, in het uiterste zuiden van Zuid-Korea. Sinds ik de Vesuvius zag, heb ik een grote interesse ontwikkeld voor vulkanen. En wat dat betreft, wordt mijn passie nog intenser als de vulkaan zich op een of andere exotische plaats bevindt. Samen met mijn vriend trok ik naar de Hallasan Peak, de hoogste vulkaanberg van Zuid-Korea. Hoe hard en hoelang we daarvoor hebben getraind? Dat kan ik je niet vertellen. Echte professionelen, dat zijn we. Nu ja, je mag geloven wat je wilt.

Het was echt niet gemakkelijk om de bijna 1950 meter te beklimmen. We hebben er een wedstrijd van gemaakt. Wie het snelst terug bij het startpunt van de tocht aankwam, zou de ander drie overnachtingen cadeau doen tijdens de volgende vakantie.

Drie dagen zoals in de legende van Samiljeol of het Driedagenfeest. Tijdens die drie dagen viert de bevolking van Jeju op Hallasan de samenkomst van de goden van de hemel, de aarde en de zee. Ze overleggen er over het welzijn van de inwoners van het eiland Jeju. Laten we het dus ook vieren! We spraken af om twee foto's te posten op Facebook – een met de Hallasan Peak en een met onszelf aan het terugkeerpunt, aan de voet van de berg. Met daarbij 'Winnaar. Hallasan'.

Zo gezegd, zo gedaan. We kozen elk een verschillende route en vertrokken. Alleen kwamen de plannen die we thuis maakten, niet overeen met wat we er beleefden. Omdat de fysieke conditie van Jan beter is dan de mijne, koos hij de steilste route, de Gwaneumsa Trail, met vertrekpunt aan de oostkant van de berg. Voor mij bleef de langere, maar lichtere Seongpanak Trail over.

Toen ik de berg afdaalde, vergat ik mijn rugzak onder de trap waarop ik een tijdje had gezeten om op adem te komen. Verbaasd? Hoeft niet. Voor iemand die van tijd tot tijd het afval in de koelkast zet, vaak de trein neemt naar een verkeerde bestemming en haar sleutels vergeet in het slot aan de buitenkant van de deur, stelt het vergeten van een rugzak niets voor. Of ik me snel realiseerde dat ik geen gewicht op mijn rug had? Neen. Het landschap was té goddelijk. Hoe kon ik dan aan zoiets aards als een rugzak denken? Ik realiseerde me pas dat ik iets miste, toen ik bij de basis aankwam. Ik had geen portefeuille, geen gsm, geen geld ... Niets. Alleen mezelf én de kleren die ik droeg. Een schepsel zonder identiteit en verleden en zo te zien geen toekomst. Alleen het heden was mijn vriend. 'Vriend' – een eufemisme.

Want wat ik beleefde, was behoorlijk ver van een vriendschapsband tussen mij en het heden.

*In
alle
talen*

16

Ik volgde een paar mensen en kwam in Jeju City, in de wijk Jocheon. Op dat moment wist ik niet waar ik beland was. Ik vernam het pas nadien. Op een bepaald moment bevond ik me in een heel smalle, donkere straat. Een armoedig uitzicht, hoewel Jeju een welvarende stad is. Hier en daar vind je oude traditionele huizen in hout, met daken van stro en blinde vensters. Aan het einde van de straat hing een heldere reclame, scheef boven een deur. Wat daar geschreven stond? Geen idee. De tekst was opgesteld in het Hangul-alfabet. Ook al weet ik dat de Koreaanse taal fonetisch en logisch is, toch heb ik nog geen moeite gedaan om ze te bestuderen. Behalve *annyeonghaseyo*, een soort ‘goedendag’, en *kamsahamnida* – dat voor ‘bedankt’ staat – kende ik niets. Want wie had kunnen denken dat er ooit een moment zou komen dat het vertrouwde, vriendelijke Engels me niet zou kunnen dienen?

Aarzelend richtte ik me naar de deur. Zou het een café zijn? Een herberg? Ik voelde me als een middeleeuwse analfabeet. In gedachten vervloekte ik het Jeju-volk. Nadat ik alle heiligen en goden had verwenst, stond ik stil bij een vraag die zich langzaam in mijn hoofd vormde: er trekken toch toeristen van de vier windstreken van de wereld naar het eiland Jeju? Waar zijn die nu? Maar wat baatte die vraag? Het werd me steeds duidelijker dat ik me ver van de toeristische plaatsen bevond. Geen spoor van mensen. Ondertussen werd het pikdonker. Een zachte regen begon te vallen. Hongerig, nat en moe – want ik was al rond zes uur ’s ochtends vertrok-

ken – duwde ik de deur van het huis open; ze stond op een kier. Ik smeekte dezelfde goden dat ik binnen toch iemand zou vinden die een mondje Engels sprak. Of ten minste Frans. Ik stak mijn hoofd binnen. In de smalle, donkere ruimte kon ik nauwelijks een stuk of drie tafels en wat stoelen onderscheiden. Ik begon bijna te huilen. Ik riep enkele keren: ‘Hello, anyone home?’ Zelfs de echo van mijn geroep antwoordde me niet. Stilte als in een graf.

Ik trok mijn hoofd terug. Moedeloos draaide ik me om met de intentie een andere straat te zoeken. Maar waar naartoe? Welke richting was de juiste? Als ik Jan maar zou kunnen bereiken! Misschien is hij me op dit moment aan het zoeken. En helemaal bezorgd. Misschien heeft iemand mijn rugzak gevonden en zou die de Zuid-Koreaanse politie gecontacteerd hebben. Misschien is er, terwijl ik in deze godvergeten uithoek van de stad mijn tijd spendeer en gebukt ga onder een mateloos gevoel van hulpeloosheid, een hoop mensen op zoek naar mij. Misschien, misschien, misschien ... Die ideeën kropen als mieren door mijn hoofd, zonder me een uitweg te bieden. Vergeten waren de veelkleurige azalea’s van de berghelling, het indrukwekkende kratermeer Baengnokdam, het adembenemende uitzicht op de Noordelijke Grote Oceaan, de rotsachtige vlakten met de dikke mosbedden. Het enige wat ik nog bezat, was het acute gevoel dat alles me vreemd en vijandig was.

Midden in die wervelwind van narigheden werd ik wakker geschud door een piepstemmetje. Een teder silhouet verscheen onder het roosachtige, zwakke licht boven

de deur. Ik stond op ongeveer drie meter, maar kon nog twee oogjes op een klein, gerimpeld gezicht onderscheiden.

*In
alle
talen*

‘Oegugin, yeogieseo eotteoke gireul ilheosseoyo?’¹

18

‘Goedenavond. Kun je me helpen? Waar is het centrum van de stad?’ vroeg ik zonder te weten of ze een goede of slechte boodschap voor me had. De vrouw ratelde verder iets in haar eigen taal. Een waterval van -dz, -ch, h, s gemengd met -oe, -eo, -wae kwam uit haar mond. Ik nam die storm van klinkers en medeklinkers waar zonder verder de moeite te doen om die te proberen te begrijpen. Sowieso een verloren zaak. Machteloos observeerde ik het vrouwtje: ze boog vaak en diep. Ze hief haar handpalm op, zoals ik ooit ook in Seoul had gezien en ik wist dat ze een vriendelijk mens was. Dan, na alweer een waterval van klanken, begon ze te lachen met de hand aan haar mond. Haar oogjes werden twee doffe sterretjes. De eenzaamheid en de kou verdwenen. Maar ook dat kon me niet helpen. Ik moest ergens eten en slapen.

‘Heb je een vrije kamer en iets te eten?’ vroeg ik abrupt.

De vrouw keek naar me met grote ogen. Haar kopje bewoog als het hoofd van een kind dat bewondering ervaart. Met de handpalm wees ze naar de hemel.

‘Je nampyeoneun doragasyeosso, jeoneun honja salgo isseoyo.’²

‘Ik wil graag op de eerste verdieping slapen, als je het niet erg vindt’, antwoordde ik en ik richtte mijn wijsvinger naar boven.

De vrouw keek me verbaasd aan. Ik vermoedde dat ze misschien bang was om een vreemde in haar huis te laten slapen. Daarom maakte ik een V-teken met mijn wijs- en middenvinger. De vrouw antwoorde door een V-teken met haar duim en wijsvinger te knijpen terwijl de andere drie vingers naar beneden gericht waren.

*Jejudo-eseo yeogineun jeulgeowoyo. Hajiman igose on saramdeureun daebubun geuncheo saramdeulbbunieyo.*⁷³

Bij die zin begon ze diep te zuchten en te fronsen. Ik vermoedde dat ze boos op me was, maar ik kon niet raden om welke reden. Ik deed dus een stap in haar richting. De vrouw begon te schreeuwen. Er was niemand in de buurt en ik panikeerde. Ik stapte achteruit met de handen op mijn hart, terwijl ik in haar ogen keek. Ik voelde geen honger meer. Alleen een groot onvermogen. Een zwakte. Kwaad op mijzelf. Waarom in godsnaam heb ik toch geen greintje Koreaans geleerd?

De Koreaanse vrouw snelde naar binnen terwijl ze met de tong een klikkend geluid maakte. Haar afschuw ontmoedigde me om verder nog iets te ondernemen. Zodra de deur dicht sloeg, verdween alle hoop om onder dat dak te kunnen overnachten. Die nacht sliep ik tussen twee tonnen. Bij elk gepiep van een muis en bij elk gemiauw van een kat schrok ik hevig. Bang voor dieven was ik niet. Behalve de kleren op mijn rug hadden ze toch niets om te stelen. Mijn leven nemen – dat zou echt voor niemand voordelig geweest zijn. Maar ik herinner me nog altijd de ranzige geur van afval en de hemel vol sterren. De kou van buiten niet. Koud voelde ik

vanbinnen. Als we dezelfde hemel, zon en maan en sterren hebben, waarom zouden we dan immers ook niet dezelfde taal spreken?

De volgende ochtend stopte een politiewagen voor de deur met de scheve lichtreclame. De Zuid-Koreaanse vrouw kwam snel buiten. Ze veegde haar handen af aan haar losse, donkere katoenen rok. Twee politieagenten stelden haar zo te zien vragen. Als ze antwoordde, bewoog haar mond heel snel. Haar ogen vernauwden zich. Ze werden bijna onzichtbaar tussen de diepe rimpels van het gezicht. Van tijd tot tijd schudde ze haar hoofd, liet ze de beide handpalmen gericht naar boven zien en glimlachte verlegen. Ik meende dat ze iets wilde afwijzen, maar later, tijdens het vervolg van de vakantie in Jeju, vernam ik dat dit gebaar begrip en respect betekent. Aan het einde van het gesprek wees ze met haar vinger in mijn richting. Wat ze vertelde, wist ik niet. Daar achter de tonnen deed angst me onbegrijpelijk in mijn schulp kruipen.

Om negen uur was ik al in ons comfortabel hotel. Jan hield me stevig vast, verlangend. Het voelde alsof we een jaar geleden uit elkaar waren gegaan.

Vandaag bekijk ik een wazige foto die ik stiekem van de oude vrouw had genomen. En ik denk dat ik tijdens die nacht in Jeju niet op straat had moeten slapen indien de mensen in Sinear niet zo ijdel waren geweest. Ik had de vrouw zeker kunnen overtuigen dat ik geen slechte bedoelingen had. Ze had me zeker ten minste laten telefoneren, als we dezelfde taal gesproken zouden hebben.